

IEKŠĒJIE BĒRNI. TAGAD

Režisors Dmitrijs Krimovs
Latvijas Nacionālā teātra
izrādē Pīters Pens. Sindroms
atklājas kā iztukšots
mākslinieks, kura vienīgā
iespēja svešumā turpināt dzīvi
ir turpināt radīt to, ko viņš
vislabāk prot, – savu mākslu

Teksts Henrieta Verhoustinska,
LTV

Jau ir pagājis zināms laiks, kopš redzēju no Krievijas emigrējušā režisora Dmitrija Krimova izrādī *Pīters Pens. Sindroms* Latvijas Nacionālajā teātrī, tāpēc sāksu ar to, kas visspilgtāk iespiedies atmiņā. Egona Dombrovskā Pītera Pena nogurusi, piesmakusi balsis un cerīgais jautājums «Vai tu zini, kā uzzīmēt ugunsgrāvu?», kas uzdots mazai, trauslai meitenei. Jautājums, kas ikreiz atsviež Pīteru Penu atpakaļ sākumpunktā, kurā, par spīti negribīšanai un nogurumam, atkal ir jārada kāds brīnums. Kuplās fejas formas allaž tik slaikajai Dītai Lūriņai un viņas pikstošais balss tembrs (īpaši smalko toni Dmitrijs Krimovs savām aktrīsēm pagērējis arī citās izrādēs). Milzīgais palags – jūra –, kas pārklāj skatuvi un meitenes mazo galvu tajā. Viņa peldas. Kārļa Reijera Mihails Čehovs, kas balansē uz pirmā balkona margas. Saspārdīta arbūza smarža un smalkas dūnas, kas no spilvenu cīņas uz skatuves aizlido pa zāli (vairāku skatītāju sašutuma iemesls).

TRIKI UN PRIEKŠNESUMI

Izrādī strukturē priekšnesumi, kurus sagurušais, negribīgais Pīters Pens un viņa novecojusi līdzgaitnieku komanda (vecinošo grimu acīmredzot aktieri klāj paši, jo programmā grimētāja vārdu neatrodu) – feja Dīta Lūriņa un ar savu vārdu nosauktie Anta Aizupe, Laura Siliņa, Līga Zelģe, Mārtiņš Brūveris, Jānis Skanis, Uldis Anže, Gundars Grasbergs un Kārlis Reijers – rāda vientuļai meitenītei, kuru dažādās izrādēs spēlē Marta Adamane, Mia Anže vai Austra Grandāne. Manā vakarā tā bija Austra, un viņas dabiskums un organiskā iedēšanās pieaugušo sadārtītajā ņīgu ņegā bija tiešām apbrīnojama.

Tas, ko Pīters Pens ar draugiem piedāvā meitenei, ir šā tā organizētais ugunsgrāvs (salauzot skatuves grīdu), krievu dzejnieka Puškina duelis un viņa bojāeja divos dažādos veidos – skumjā un jocīgā –, sastāstas olas saulriets un pelde milzīgā audkļa jūrā, animēta jūras dzelme ar nāru un gliemežvāku, baroks ar gleznnieciski izkārtotām butaforijām un Pena niknumā saspārdīto arbūzu smaržu. Tas viss tiek pavadīts ar dažādiem teātra trikiem, kas rada to teātra brīnuma garšu, kuru bieži piemirstam, jo mums šķiet, ka teātris ir tāda nopietna pieaugušo padarīšana. Pašā priekšnesumu sākumā priekšā sēdošie

■ Egona Dombrovskā nogurušais Pīters Pens un viņa novecojušie bērņības izkaižu ciņu biedri ierodas mazas meitenes istabā un no grīdas dēļiem mēģina aizdegt gan ugunsgrāvu, gan radošo dzirksti. Foto - Ģirts Raģelis

VIŅŠ IR ĻOTI NOGURIS, KATRU REIZI ATKĀRTOJOT VISU NO JAUNA

skatītāji, kam tiek izsniegti speciāli lietusemetēļi, nevilšus tiek apšļākti ar šļakatām. Sociālajos tīklos lasām par to sašutumu. Asins krāsā iekrāsojas meitenes istabas dekorācijas siena, un par šīm asinīm šaltim ilgi jādodomā vēl tad, kad sienas tiek nojauktas, atsedzot visā kailumā Nacionālā teātra skatuves muti.

Jāteic, ka Dmitrija Krimova izrāžu princips teju vienmēr ir bijis nojaukt ceturto sienu, izvietot aktierus starp skatītājiem, uzrunāt viņus, pat aizskart. Izņēmums nav arī *Pīters Pens. Sindroms*, kurā aktieri regulāri izmīcās cauri pirmajām rindām, un Pīters Pens skatītājiem kā kompensāciju piedāvā kādu banknoti. Izrādē piedalās arī ista izrāžu vadītāja un īsti skatuves meistari, kas atsedz teātra darbības mehānismu.

VĒSTURISKI PERSONĀŽI

Savos burvju mākslas priekšnesumos Pīters Pens iesaista arī vēsturiskas personas. Viena no tām ir Rainis, kuram kā Nacio-

nālā teātra bijušajam direktoram tiek lūgta palīdzība telpas iekārtojumā. Gundara Grasberga monumentālajā un vienlaikus tādā kā trauslā atveidā Rainis ne vien nokārto Pītera Pena vajadzību, bet arī lasa rindas no *Jāzepa un viņa brāļiem*. Tad parādās Puškins, ar kura dzīves noslēgumu – dueli – nez kādēļ nolemts izklaidēt meiteni. Dmitrijam Krimovam Puškins ir ne tikai ļoti mīļš dzejnieks, bet arī personāžs, kurš parādījās arī viņa Maskavas izrādēs *N. Gogolis. Mirušās dvēseles (kādas dāvanas stāsts)* un *A. Puškins. Jevgeņijs Oņegins*. Puškina duelis, izspēlēts divās versijās, paņem krietnu daļu skatuves laika, un tas ir izraisījis lielu sašutumu skatītājos, kuri uzskata, ka tik uzkrītoša nostalgija pēc krievu literatūras vai kultūras ir nevieta laikā, kad ar krievu kultūru uz lūpām tiek iznīcinātas Ukrainas kultūras vērtības un ukraiņu dzīvības. Es šo ainu nolasīju citādi – padarot Puškina mazliet nožēlojamu un smieklīgu, viņa agrāk aplozētais tēls tiek desakralizēts, un Krimovs patiesībā rāda ierasto vērtību nīvēšanu.

Trešais vēsturiskais personāžs ir krievu aktieris un režisors Mihails Čehovs – īpašas aktiermeistarības metodes un skolas dibinātājs, kurš pēc emigrēšanas no PSRS XX gadsimta 30. gados pāris gadu uzturējās Rīgā, kur pirmo reizi atvēra savu aktierskolu, ar ko viņš turpināja pelnīt iztiku arī ASV. Jāsaka, Kārļa Reijera fotogrāfiskā līdzība Čehovam ir uzkrītoša. Kāpēc Čehovs? Tāpēc, ka ir bijis Rīgā, tāpēc, ka emigrants, un tāpēc, ka ir saistīts ar teātri. Man neradās sajūta, ka tie ir kaut kādi nējauši personāži, es jutu pamatojumu, kāpēc uz Nacionālā teātra skatuves parādās

tieši viņi.

Visbeidzot ar mūsdienu tehnoloģiju palīdzību nofilmētā «arhīva» materiālā, kurā dzimšanas dienu ar vēl jauniem Pītera Pena komandas biedriem svin, kā noskaidrojas izrādes sākumā, mirušais Andris, ko video attēlo Uldis Siliņš, ienāk pavisam īsta Edīte Piafa, kura nodzied jubilāram un viņa viesiem savu slaveno *Non, je ne regrette rien (Nē, es neko nenozēloju)*.

Režisors Dmitrijs Krimovs intervijā Ievai Strukai izrādes *Pīters Pens. Sindroms* programmā jau otrajā atbildē atzīst, ka Pīters Pens – tas ir viņš: «Es šajā brīdī. Navis es bērņībā, bet tagad. Jo viņš saprot savus centienu nolemtību un vienlaikus ir ļoti noguris, katru reizi atkārtotot visu no jauna.» Man personiski šī sajūta šķiet ļoti saprotama un tā vērtā, lai par to pastāstītu izrādē. Nez kādēļ tieši šis ļoti personiskais piegājiens ir nokaitinājis diezgan daudzus cilvēkus, par kuru sašutumu esmu dzirdējusi tiešā runā un arī lasījusi sociālajos tīklos.

Dmitrijs Krimovs izrādē *Pīters Pens. Sindroms* atklājas kā iztukšots, noguris mākslinieks, kura vienīgā iespēja svešumā, tālu prom no paša dibinātā teātra, saņem aktieriem un savām saknēm, turpināt dzīvi ir turpināt radīt to, ko viņš vislabāk prot, – savu mākslu. «Mākslinieku veido nolemtība un azarts tikt sveikā cauri mākslas krācēm,» saka režisors. ■

PĪTERS PENS. SINDROMS

Nacionālajā teātrī 24.III plkst. 18, 26.III plkst. 19, 7.IV plkst. 12, 14.IV plkst. 18
Biļetes *Biješu paradīzes* tīklā EUR 12–40